

Komentář Odborného panelu - SCOPUS

Ford: 6.2 Languages and Literature

Vypracoval: Mgr. Jiří Koteš, Ph. D.

Datum vypracování: 24. 6. 2021

Základní otázky – obory FORD

1. **Jaká je úroveň oboru v ČR v mezinárodním srovnání? (Je podle vašeho odborného názoru komentovaný obor – při pohledu neomezujícím se pouze na bibliometrická data - na úrovni srovnatelné s vyspělými zeměmi? Případně srovnatelný se zeměmi s obdobnými, pro daný obor relevantními, podmínkami - kulturními, ekonomickými, společenskými ...)**

Úroveň oboru je dlouhodobě **stabilní, bez výkyvů**, česká věda v hodnocené podoblasti je podle mého soudu **konkurenceschopná** a srovnatelná v parametrech „nových členských států“ EU27; patří k nejvýkonnějším v rámci někdejšího východního bloku, a to navzdory setrvalé nízkým investicím do vědy a inovací v podoblasti (např. v parametrech OECD) a celkovému nedostatku uznání i nízkému společenskému očekávání, které provází nejen podoblast Languages and Literature, ale humanitní vědu v ČR obecně.

2. **Je tato úroveň adekvátně reflektována zpracovanou bibliometrickou analýzou? Je zde rovněž možnost stručně uvést významné znaky publikační kvality a publikační zvyklosti oboru neobsažené v analýze Modulu 2.**

Bibliometrické ukazatele nejsou vhodné pro hodnocení humanitní vědy, a to především proto, že se subford, jak jej chápe tuzemská tradice, nepřekrývá s mnohem „elastičtější“ chápáním podoblasti plošně v zahraničí. Některé rešeršované výsledky (uplatňované např. ČVUT nebo Ústavem termomechaniky AV ČR) jednoduše vylučujeme z oblasti humanitní vědy, doporučuji je tedy uplatnit jinde (v příloze vyznačuji sporné výsledky). Je ovšem nutné konstatovat, že **bibliometrické ukazatele databáze SCOPUS mají podstatně větší relevanci než zcela nevypovídající a nepoužitelné výsledky databáze WoS**, která je k oborům podoblasti 6.2 naprosto necitlivá a řadu výsledků vůbec neeviduje (např. celou oblast věd o literatuře).

3. **Do jaké míry se informace o nejvýznamnějších periodících v databázích WoS a Scopus překrývá? Nakolik přináší Scopus podstatné informace o oboru navíc?**

Databáze SCOPUS je pro šestou vědní oblast – minimálně to platí o podoblasti 6.2 – **mnohem vhodnějším ukazatelem** než zcela nepoužitelná databáze WoS, kterou bych doporučil nadále nerešeršovat a nemrhat vynaloženými prostředky. Naopak **výsledky databáze SCOPUS si určitě zaslouží report**, protože o oborech 6.2 databáze poskytuje podstatné informace, které jsou mimo možnosti detekce WoS.

Mj. lze na základě analýzy tvrdit, že v podoblasti **stoupá počet hodnocených výsledků**, což bych ale spojoval i se zařazením některých tuzemských publikačních platform do databáze (do vývoje počtu výsledku se jednoduše promítly větší publikační možnosti). Produkce v D1, Q1 sice zjevně zaostává (v ČR pouze 5% v D1, některé výsledky navíc do 6.2 nepatří), ale např. už Q2 je na úrovni 32%, což převyšuje 24% mezinárodního srovnání. Přes nedokonalost bibliometrických indikátorů si troufám uvedená čísla považovat za potvrzení závěrů o konkurenceschopnosti tuzemské vědy v hodnocené podoblasti (viz odpověď na otázku č. 1).

4. **Má obor vysokou úroveň své produkce ve srovnání se světem? Dochází v daném oboru k nadprodukcí v méně kvalitních segmentech? Pokud ano, jak byste ji vysvětlili?**

Analýza bibliometrických ukazatelů SCOPUS potvrzuje **vzestupný trend ve vývoji počtu výsledků**, v r. 2019 byl celkem rapidní. Trend nelze spojovat výhradně s vědeckým výkonem, podstatné je zejm. začlenění tuzemských časopisů do analyzované databáze. Protože se po r. 2019 podařilo uspět dalším odborným časopisům (nově jsou v databázi např. Slovo a smysl, Bohemica Litteraria), očekávám další navýšení produkce. O nadprodukcí v méně kvalitních segmentech hovořit nelze, **produkce celkem přirozeně odráží pásma nejvytěžovanějších časopisů** (Slovo a slovesnost, Česká literatura), tuzemské obory podoblasti 6.2 spíše nemají dostatek adekvátních platform pro výsledky v Q1, kam pronikají i výsledky mimooborové a neuznatelné (uplatněné mj. ČVUT, fakultními nemocnicemi, Národním ústavem duševního zdraví apod.). Shrnutí: **uplatněné výsledky jsou spíše odrazem publikační dostupnosti než dokladem (ne)dostatečné excelence**. Benchmark mediánů ale vychází celkem lichotivě pro ČR (89%), zkresluje ho ale započítání konfuzních výsledků.

5. **Dochází k významným překryvům s jinými obory, zejména u článků ve vyšších pásmech? Můžete to stručně okomentovat? Odpovídají publikace klasifikované jako D1 a Q1 předpokládaným obsahem a zaměřením skutečně výzkumu v oboru FORD do jakého jsou přiřazeny (viz seznam jednotlivých článků v přílohách).**

Už výše uvádím, že **k překryvům v D1, Q1 dochází**, některé z výsledků zdánlivě nejhodnotnějších tuzemská tradice **neakceptuje jako výsledky hodnocené vědní podoblasti (v příloze značím červeně, žlutě značím výsledky sporné)**. Konfuzně se v podoblasti objevují mj. výsledky z oblastí 5.8, 5.9, ale i 5.1 nebo 6.1. Potvrzuje se, že **tuzemská věda subfordu 6.2 na výsledky D1 dosáhnout dokáže**, nejúspěšnější je tradičně Univerzita Karlova a Masarykova univerzita.

6. **Jaké VO jsou podle oborových bibliometrických zpráv v daném oboru nejvýznamnější z hlediska produkce v D1 a Q1? Odpovídá významný podíl na špičkových výstupech relativně velikosti VO (viz referenční údaje a vaše znalosti oboru)?**

Výše uvádím, že jasně „nejúspěšnější“ VO jsou Karlova univerzita a Masarykova univerzita, výsledky D1 a Q1 jsou ale v důsledku překryvů zkreslené, nelze přijmout skutečnost, že v oblasti 6.2 vyniká např. ČVUT nebo fakultní nemocnice. **Významný podíl na špičkových výstupech je ale přirozeným odrazem velikosti a výzkumných kapacit nejúspěšnějších VO.**

Za vypovídající ale považuji pořadí z hlediska objemu produkce, které tolik nedeformují překryvy. Za průkazné tedy považuji potvrzení špičkové výkonnosti Karlovy univerzity (26% podíl na oboru), Masarykovy univerzity (18%), Univerzity Palackého (13%), ÚJČ AV ČR (7%), Ostravské univerzity (6%) a ÚČL AV ČR (5%). Opět se potvrdilo, že produktivita odráží kapacity VO.

Základní otázky – významné VO v oboru

7. **Jaký je bibliometrický profil nejdůležitějších z těchto VO ve srovnání s benchmarky (svět, ČR)? Dosahují dle bibliometrie světové úrovně, případně ji převyšují?**

Bibliometrický ukazatel nepovažuji za plně vypovídající, v podoblasti 6.2 plní funkci solidní orientace o oborové produkci. Ve srovnání se světem je tuzemský benchmark nižší, je ale poměrně stabilní, bez výkyvů a u silných institucí nejde hovořit o neporovnatelnosti (UK např. 24% vs. svět 32% v Q1).

8. **Je podle vašeho názoru bibliometrický výkon zásadní také z hlediska mise těchto VO? (Např. některé VO věnující se aplikovanému výzkumu mohou mít významný výkon v M2, ale z hlediska jejich mise nemusí mít zásadní úlohu.)**

O misi VO bibliometrické ukazatele mnoho nevypovídají, a to ani vhodnější databáze SCOPUS. Potvrzuje se ale např., že regionální univerzity nemají velký podíl na objemu tuzemské vědecké produkce, jejich mise spočívá především v oblasti vzdělávání. Spíše než o vědecké nekvalitě je ale třeba hovořit o nedostatečných výzkumných kapacitách.

9. **Změnila bibliometrická analýza SCOPUS zásadním způsobem Váš pohled na některou z hodnocených VO?**

Bibliometrická analýza SCOPUS spíše potvrzuje trvalé trendy, v podoblasti 6.2 je ale databáze SCOPUS jediným možným východiskem při utváření pohledu na VO, analýza WoS je nepoužitelná, pro řadu podoborů nemá kategorie, resp. výsledky neeviduje. O kvalitě tuzemské humanitní vědy nemůže rozhodovat kritérium AIS.

10. **Existují v oboru VO, které podle Vašeho názoru produkují významný podíl národních výsledků, přesto se mezi špičkovými VO podle bibliometrie neobjevují?**

Podle mého soudu je **relevantním ukazatelem zejm. tabulka 5** – nejvýznamější organizace z hlediska objemu produkce. Výsledky jsou nepřekvapivé, přirozeně odrážejí velikost a kapacity VO. České VO, které by byly produktivní a generovaly nebibliometrizovatelné výsledky, v podoblasti 6.2 spíše nejsou. Zvážit lze snad určitý podíl organizací s dominantně odlišnou misí, např. knihovny a muzea (NK, MZK apod.).

Summary

Compared to the bibliometric analysis based on the Web of Science database, the SCOPUSbased analysis proves to be useful. Despite the inclusion of confusing results, the analysis has a descriptive value and is able to capture the essential phenomena of Languages and Literature production. Area 6.2 is internationally competitive and stable. It can succeed on the scale of the new Member States of the European Union. Overall production is rising – partly due to the increasing number of searched journals. For example, the evaluation of research organizations according to the number of results seems reliable. In the future, the bibliometric report of the field 6.2 must be based on SCOPUS. For now, I would recommend an additional function to the M2 module.

V příloze vyznačuji červeně výsledky, které navrhuji vyřadit z hodnocení, resp. uplatňovat v jiné vědní (pod)oblasti. Žlutě vyznačuji výsledky sporného zařazení.

Hodnocení je ovšem celkově nerelevantní, tj. ani po vyřazení výsledků nemá zpráva založená na databázi WoS přínos.